
Ante BIRIN

Izvorni znanstveni rad
Hrvatski institut za povijest,
Zagreb

KNEZ
NELIPAC I
KRBAVSKI KNEZOVI
KURJAKOVIĆI

Povijest hrvatske velikaške obitelji Nelipčića, koja je tijekom 14. i 15. st. imala značajnu ulogu u političkom životu Hrvatskog Kraljevstva, od svojih je početaka bila usko povezana s knezovima Kurjakovićima, najmoćnijom plemićkom obitelji s područja srednjovjekovne Like i Krbave. Naime, prvi je član obitelji Nelipčića od kojeg je moguće pratiti njihovu povijest, knez Nelipac (u. 1344.), bio je blisko povezan s krbavskim knezovima Budislavom, Pavlom i Grgurom. Oni su, zajedno s njime, bili istaknuti službenici Šubića, pod čijim su okriljem i jedni i drugi započeli svoj uspon. Knez Nelipac je u sustavu vlasti Šubića stekao visoku dvorsku službu vojvode, dok su Kurjakovići, rodbinski povezani s Pavlom I. Šubićem, početkom 14. st. stekli Krbavsku županiju kao nasljedni posjed.

Prve vijesti koje svjedoče o povezanosti vojvode Nelipca i krbavskih knezova Budislava, Pavla i Grgura Kurjakovića potječu s početka 1317. kada su zajedno, procijenivši kako je za to pravi trenutak, ustali protiv Mladena II. Šubića. No, njihova pobuna koja je, prema svemu sudeći, imala neke veze sa sukobom Mladena i slavonskih velikaša Babonića,¹ nije uspjela. Iako je sve što znamo o pobuni tek jedan Mladenov zahtjev upućen trogirskoj općini – od koje je u veljači 1317. zatražio pomoć protiv “Kurjakovih sinova i vojvode Nelipca”² – očito je kako je brzo ugušena te kako Nelipac, a

1 Prema D. Karbiću (The Šubići of Bribir. A Case Study of a Croatian Medieval Kindred : disertacija, Budimpešta: 2000., str. 83) sukob između Mladena i Babonića vjerojatno je izbio zbog županije Drežnik, sjeveroistočnog dijela posjeda Šubića.

2 Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae (dalje: CD) 8, ur. Tadija Smičiklas (Zagreb: JAZU, 1904.), dok. 317., str. 388; id., dok. 365., str. 446.

zasigurno i krbavski knezovi, zbog svoje nevjere, nisu pali u veću ili dugotrajniju nemilost.³

Nekoliko godina poslije oni su, međutim, na ovaj oprost uzvratili novom pobunom. Namjeravajući iskoristiti nevolje u kojima se Mladen II. našao nakon pobune Šibenika i Trogira te njihova prelaska pod mletačku vlast i sami su odlučili ponovno ustati protiv njega. Sastanak koji je Mladen II. sazvao u proljeće 1322. kako bi osigurao lojalnost podložnih mu knezova – među ostalima Kurjakovića i Nelipčića, koji su bili na tom sastanku – stoga i nije mogao završiti drukčije nego svađom i razlazom nakon kojeg je slijedila i otvorena pobuna.⁴ Budući da je pobunu odlučio iskoristiti i kralj Karlo I., namjeravajući u Hrvatskoj obnoviti središnju vlast, Mladenov je pad bio neizblježan. Poražen od kraljevske vojske u odlučnoj bitki kod Bliske Mladen II. je neposredno potom, pri dolasku na dogovoreni sastanak s kraljem, u njegov tabor pod Kninom, bio zarobljen i odveden u sužanjstvo u Ugarsku, gdje je i umro.⁵

Iako se tako riješio moćnog protivnika, koji je postao smetnja dvorskom centralizmu Anžuvina, ovaj pohod kralja Karla ipak nije ispunio njegova očekivanja. Umjesto predviđene obnove središnje vlasti u Hrvatskoj, ona je posve oslabljela. Vjerojatno nezadovoljni što suprotno njihovim očekivanjima za novog bana nije izabran netko od njih i ne želeći prevlast Šubića olako zamijeniti jakom središnjom vlašću, hrvatski su velikaši, odmah po kraljevu povratku u Ugarsku, digli pobunu i tijekom druge polovice studenog iste godine iz Knina protjerali kraljevsku posadu. Novi gospodar Knina postao je vojvoda Nelipac u čijim je rukama

3 To potvrđuju činjenice da Nelipca u srpnju iste godine nalazimo u Šubićima sklonom Zadru, gdje prisustvuje sklapanju nekog trgovačkog posla, dok ga u travnju 1318., zajedno s bratom Izanom, nalazimo kako stoji uz bok bana Mladena. Vidi: CD 8, dok. 402, str. 497-499; Spisi zadarskih bilježnika Ivana Qualisa, Nikole pok. Ivana, Gerarda iz Padove 1296 ... 1337, Spisi zadarskih bilježnika 2. (Zadar: Državni arhiv u Zadru, 1969.), dok. 38., str. 110.

4 Splitski kroničar Miha Madije ("Incipit historia edita per Micam Madii de Barbazanis de Spaleto de gestis Romanorum imperatorum et summorum pontificum pars secundae partis de anno Domini MCCXC", ur. Vitaliano Brunelli, Programma dell'I.R. Ginnasio superiore di prima classe in Zara alla fine dell'anno scolastico 1877-78 (1878), gl. 17., str. 41) navodi kako je ovaj sastanak bio održan nakon Mladenova povlačenja iz trogirskog polja, na temelju čega je V. Klaić (Bribirski knezovi od plemena Šubić do god. 1347. [Zagreb: Matica hrvatska, 1897.], str. 130) zaključio kako se to zbilo u ožujku ili travnju 1322.

5 Vidi: ŠIŠIĆ, Ferdo, "Pad Mladena Šubića, bana hrvatskoga i bosanskoga. Istorička studija", Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine 14 (1902.), str. 335-366; BARADA, Miho, "Vrijeme smrti i obiteljski odnošaji bana Mladena II. Novi prilozi", u: Šišićev zbornik (Zagreb: 1929.), str. 167-171; KARBIĆ, Damir, The Šubići, str. 88.

ovaj tvrdi grad, “ključ Hrvatske” (*clavis Slavonie*), ostao je sve do njegove smrti 1344.⁶

Svoj savez s Kurjakovićima novi je kninski knez, u međuvremenu, osnažio sklapanjem braka s Vladislavom, sestrom krbavskih knezova. Kada je taj brak bio sklopljen nije moguće preciznije odrediti, no sigurno je kako se to moralo zbiti prije 1326., kada se Nelipac u izvorima prvi put spominje kao “šurjak braće Budislava, Pavla i Grgura sinova Kurjakovih.”⁷ Njihov zajednički istup protiv bana Mladena 1316./1317. kao i činjenica da je Nelipac tim brakom istodobno stupio u srodstvo sa Šubićima⁸ – što mu je u doba njihove prevlasti i te kako moglo koristiti – izglednom čine pretpostavku kako je brak mogao biti zaključen i prije 1322., iako izvori to izrijeckom ne potvrđuju.

Uperen isprva protiv bana Mladena II. ovaj je savez, nakon njegova pada 1322., nastavio postojati, s time da je glavni cilj saveznika postala obrana od napada Šubića, koji se nisu mirili s izgubljenom prevlašću te kralja Karla I., koji je u Hrvatskoj nastojao obnoviti središnju vlast.

Budući da su Nelipčići bili neposredni susjedi Šubića i stoga ozbiljnija prijetnja njihovim interesima, razumljivo je kako su se oni prvi morali naći na njihovu udaru. No, u jedinom pravom pokušaju da se svom dojučerašnjem službeniku osvete za nevjeru, unište ga i vrate izgubljenu prevlast, Šubići nisu uspjeli. Pohod Mladenova brata Jurja II. na Knin, u lipnju 1324., završio je njegovim teškim porazom u bitki kod Topolja u okolici Knina. Juraj je tada bio zarobljen, dok je Šubiće od težih posljedica spasio bosanski ban Stjepan II. On je nakon toga, kao njihov saveznik, preuzeo vodstvo u akcijama protiv Nelipca. U rat su se, naravno, na strani svojega šurjaka uključili i krbavski knezovi, o čemu svjedoči odluka trogirске općine koja je početkom srpnja u pomoć Nelipcu i njegovim saveznicima, Jurju Mihoviloviću i krbavskim knezovima, uputila postrojbu od dvije stotine ljudi pod zapovjedništvom kapetana Dujma Stjepanova.⁹ No, budući da nijedna od strana nije uspjela izvojevati odlučnu pobjedu, rat je naposljetku završen početkom ožujka 1325. potpisivanjem mirovnih ugovora između kliške kneginje Jelene (Lelke),

6 Vidi: Listine o odnošajih između južnoga slavenstva i Mletačke Republike (dalje: Listine) (Zagreb: JAZU, 1868.) I, dok. DXX., str. 343-344; GRUBER, Dane, Nelipić, knez cetinski i kninski (Zagreb: Narodne novine, 1886.), str. 23; BIRIN, Ante, Knez Nelipac i hrvatski velikaški rod Nelipčića : disertacija (Zagreb: 2006.), str. 21-22.

7 Vidi: CD 9 (Zagreb: JAZU 1911.), dok. 253., str. 307-308.

8 Vladislava je, naime, bila kći jedne od sestara Pavla I. Šubića. Vidi: KLAJIĆ, Vjekoslav, Bribirski, str. 89; KARBIĆ, Damir, The Šubići, str. 94.

9 CD 9, dok. 160., str. 199; LUČIĆ-LUCIUS, Ivan, Memorie storiche di Tragurio ora detto Traù (Venetii: Curti, 1673.-1674.), knj. IV., gl. I, str. 177; ANDREIS, Paolo, Storia della città di Traù, ur. Marko Perojević (Split: 1908.), knj. II, str. 59; GRUBER, Dane, Nelipić, str. 26-27.

žene Jurja II. i gradova Trogira i Splita.¹⁰ Nekakav je dogovor svakako morao biti postignut i s Nelipcem jer je on, nedugo potom, zatočenog kneza Jurja otpustio iz zarobljeništva.¹¹

Unatoč neodlučenom ishodu sukoba više razloga za zadovoljstvo imao je knez Nelipac. Pokušaj Šubića da ga unište uspješno je odbio, a svoju je vlast nakratko proširio na Split, u kojem je tijekom 1326./27. obnašao kneževsku čast.¹² Nema sumnje da je njegovu izboru za splitskog kneza pridonijelo i to što je godinu dana prije Splićanima pomagao u jednom od njihovih mnogobrojnih sukoba sa susjednim Trogirom. Potpomognut četama Jurja Mihovilovića i krbavskih knezova Nelipac je tada napao teritorij svojih dojučerašnjih saveznika zbog čega im se Venecija i obratila s molbom da, preporučivši im svoje zemlje, nadoknade štete nanesene Trogiranima.¹³

Iako je Nelipac poslije toga još dva puta ratovao sa Šubićima – 1332./1333., kada je zajedno s mletačkim dalmatinskim gradovima udario na njih; te 1335./1337., kada je pokušao iskoristiti njihov unutarrodovski sukob – Kurjakovići u tim ratovima, sudeći prema sačuvanim izvorima, nisu sudjelovali.

Na strani svojeg šurjaka oni su se ponovno našli 1337./1338., kada su knez Nelipac i Šubići poduzeli zajednički vojni pohod protiv bosanskog bana Stjepana II. koji je, koristeći njihove međusobne borbe, nesmetano širio svoju vlast.¹⁴ Zlorabeći želju i nastojanje Katoličke crkve da u Bosni iskorijeni krivovjerje, Nelipac je za taj pohod uspio dobiti potporu njezina poglavara pape Benedikta XIII., koji se 22. svibnja 1337. obratio nekolicini najmoćnijih hrvatskih velikaša – među njima i krbavskim knezovima Budislavu,

10 Micha Madii, gl. 24., str. 55-56; LUČIĆ-LUCIUS, Ivan, *De regno Dalmatiae et Croatiae libri sex* (Amsterdam: Blaeu, 1666.), knj. IV., gl. 14, str. 210; KLAJČ, Vjekoslav, Bribirski, str. 143; KARBIĆ, Damir, *The Šubići*, str. 94.

11 Budući da se u trenutku potpisivanja ugovora između Jelene i Splita njezin muž još uvijek nalazio u Nelipčevu zarobljeništvu, dok ga dva mjeseca poslije, 7. svibnja nalazimo na slobodi, očito je kako je njegovo oslobađanje bilo izravno povezano sa sklapanjem tih mirovnih ugovora. Vidi: LUCIUS, Ivan, *Memorie*, knj. IV., gl. 1, str. 177-178; GRUBER, Dane, *Nelipić*, str. 27; KARBIĆ, Damir, *The Šubići*, str. 94; BIRIN, Ante, *Knez Nelipac*, str. 24-25.

12 Listine 1, dok. DXLV., str. 368-372; "Serie dei Reggitori di Spalato", *Bullettino di archeologia e storia dalmata* 9 (1886.) str. 156, 158; GRUBER, Dane, *Nelipić*, str. 31; NOVAK, Grga, *Povijest Splita 1*. (Split: Matica hrvatska, 1957.), str. 146.

13 Listine 1, dok. CCLIV., str. 168, 173; GRUBER, Dane, *Nelipić*, str. 27; KLAJČ, Nada, *Trogir u srednjem vijeku: Javni život grada i njegovih ljudi*, *Povijest grada Trogira 2/1* (Trogir-Split: Muzej grada Trogira, 1985.), str. 245; GUNJAČA, Stjepan, "Tiniensis archaeologica-historica-topografica", *Starohrvatska prosvjeta III ser. 7* (1960.), str. 41.

14 Nakon 1335. bosanski ban je osvojio Livanjsku županiju, kojom su do tada vladali knezovi Mihovilovići, pristaše Nelipčića te knezovi Vladislavići, pristaše Šubića. Vidi: KARBIĆ, Damir, *The Šubići*, str. 109.

Grguru i Pavlu – zatraživši od njih da kninskom knezu, pruže svaku moguću pomoć.¹⁵

Rat započeo zimi iste godine morao je biti uspješan s obzirom na to da je ban Stjepan bio prisiljen obratiti se za pomoć svojem senioru, ugarsko-hrvatskom kralju Karlu I. Mogućnost da se prvi put nakon poraza bana Mikca ponovno aktivno umiješa u zbivanja u Hrvatskoj, on nije namjeravao propustiti te je 7. ožujka 1338. Trogiru, a vjerojatno i ostalim dalmatinskim gradovima, uputio pismo sa zahtjevom da u svoj grad ne primaju buntovnike, pri čemu se nedvojbeno mislilo na Nelipca i njegove pristaše.¹⁶ No, kralj se nije zaustavio na riječima. Mjesec dana poslije Kurjakovići su, vjerojatno uslijed vojnog pritiska, istupili iz saveza i prisegnuli mu na vjernost.¹⁷ Njihovo šesnaestogodišnje otvoreno odmetništvo od kraljevske vlasti time je bilo završeno. Nasuprot tome njihov je šurjak Nelipac do smrti ostao odmetnut od Krune.

Zajednička borba Nelipčića i Kurjakovića protiv pokušaja Karla I. da u Hrvatskoj obnovi središnju vlast bila je, kako je već spomenuto, druga ključna točka na kojoj se očitovalo njihovo savezništvo.

Kada je, nakon neuspješnog pohoda bana Nikole Omodejeva 1323. Karlo I. odlučio poduzeti novu vojnu, krbavski knezovi Kurjakovići i Nelipac smjesta su počeli pregovore s mletačkim dalmatinskim gradovima o obrambenom savezu, koji doduše nije bio sklopljen,¹⁸ da bi potom, u ljeto 1326., teško potukli kraljevu vojsku, kojom je zapovjedao ban Mikac. Iako je splitski kroničar Miha Madije tijekom Mikčeve vojne opisao kao uspješan, istina je bila bitno drugačija.¹⁹ O stvar-

15 CD 10 (Zagreb: JAZU, 1912.) dok. 249, str. 326-327. Vidi također: KLA-IĆ, Vjekoslav, *Povijest Bosne do propasti kraljevstva* (Zagreb: 1882.), str. 120-121; *Povijest hrvatskih zemalja Bosne i Hercegovine od najstarijih vremena do godine 1463.* (Sarajevo: Napredak, 1942.), str. 262; BIRIN, Knez Nelipac, str. 36-37.

16 CD 10, dok. 279., str. 374-375; LUCIUS, Ivan, *Memorie*, knj. IV., gl. 4, str. 216; GRUBER, Dane, Nelipić, str. 41; BIRIN, Ante, Knez Nelipac, str. 37-38

17 Za razliku od toga D. Gruber (Nelipić, str. 40) smatra kako je razlog priklanjanja Kurjakovića kralju Karlu Robertu bio taj što su se oni odjedanput prepali “premoći Nelipićeve.”

18 Iako je Venecija, zabrinuta za svoje interese, preporučila dalmatinskim gradovima – Zadru, Šibeniku i Trogiru – da slobodno stupe u savez s hrvatskim velikašima, to se ipak nije dogodilo zato što među njima nije bilo sloge u tom pogledu. To će potvrditi i kasniji događaji tijekom Mikčeve vojne kada je Trogir pristao uz hrvatske velikaše – uputivši 25. istog mjeseca, u pomoć pobunjenim knezovima jednu četvu pod zapovjedništvom Jurše Perčela – dok je Zadar otvorio vrata banu Mikcu. Vidi: Listine 1, dok. CCLIV., str. 168; GRUBER, Dane, Nelipić, str. 29; BIRIN, Ante, Knez Nelipac, str. 26.

19 Prema vijestima koje donosi Miha Madije banu Mikcu se – nakon što je prethodno pokorio Baboniće – bez oklijevanja poklonio dio hrvatskih velikaša i priznao ga za svojeg gospodara i bana. Utvrda Unac bila je na brzinu osvojena, dok je Zadar svečano primio bana kao predstavnika svojeg vrhovnog gospodara, ugarsko-hrvatskog kralja. Vidi: Miha Madij, gl. 28., str. 58-60.

nom ishodu vojne svjedoči sâm ban u svojoj ispravi koju je izdao 8. rujna iste godine. "Kada smo", navodi Mikac, "za uzvišenje svete krune kraljevske i umnažanje časti kraljevskoga veličanstva, a i za obnovu kraljevskih prava, htjeli s oružanom rukom ući u Hrvatsku, to su sinovi Kurjakovi, naime Budislav, Pavao i Grgur, a i šurjak njihov Nelipac, poznati nevjernici i protivnici kraljevskoga veličanstva, skupivši vojsku, zametnuli s nama boj, te nas okrutno svladali."²⁰

U tom se razdoblju, svakako prije 1326., Nelipac vjerojatno i domogao Zvonigrada, nekadašnjeg posjeda Šubića, koji je bio svojevrsni klin između njegova novostečenog posjeda (Knina) i posjedâ njegovih rođaka Kurjakovića, kao i četiri tvrda grada na području Like i Krbave – Počitelja, Srba, Stolca i Unca – koji se prvi i posljednji put u posjedu Nelipčića spominju 1345., kada su bili vraćeni Kruni.

Iako su Kurjakovići tijekom spomenutog rata protiv bosanskog bana Stjepana II. prisegnuli vjernost kralju, neki su kasniji događaji izazvali sumnju u iskrenost tog čina. Naime, kada je Karlo I., netom nakon završetka vojne – na čiji je ishod umnogome utjecala njegova uspješna intervencija – odlučio pokrenuti još jednu vojnu protiv nepokornih hrvatskih velikaša, koja je trebala uslijediti 1340., ovi su se odmah obratili Veneciji s prijedlogom o stvaranju protukraljevskog saveza. Smatrajući kako bi ujedinjeni i uz njezinu pomoć mogli zaustaviti kralja, njihovi su predstavnici – Pavao Kurjaković u ime krbavskih knezova i kneza Nelipca te Pavao II. u ime Šubića – spomenuti prijedlog detaljno potkrijepili razrađenim planom ratnih akcija.²¹ No, stare nesuglasice i animoziteti između samih velikaša bili su odveć velika prepreka zaključivanju bilo kakvog službenog saveza s Venecijom.

Upoznata s time Venecija je dvojila u ozbiljnost njihova prijedloga, zbog čega je svojim providurima koji su krajem mjeseca trebali poći u Dalmaciju, kako bi organizirali obranu tamošnjih gradova i povjerila posebnu zadaću. Odmah po svom dolasku oni su trebali poći hrvatskim knezovima i provjeriti misle li se oni doista oduprijeti kraljevoju navalu te ih, unatoč neslozi koja među njima postoji, ipak pokušati privoljeti na mir i slogu.²²

Krbavski knezovi Pavao i Grgur Kurjaković s kojima su se providuri najprije sastali, prije 13. svibnja, izrazili su

20 CD 9, dok. 253., str. 307-308.

21 Prema tom planu oni su kraljevskoj vojsci namjeravali onemogućiti opskrbu hranom i zatvoriti joj prolaze te je, na taj način, uz istodobne napade iz svojih utvrda, prisiliti na povratak. Vidi: Listine 2 (Zagreb: JAZU, 1870.) dok. CXXIII., str. 63; GRUBER, Dane, Nelipić, str. 42; KLAIĆ, Vjekoslav, Bribirski, str. 149; KARBIĆ, Damir, The Šubići, str. 113; BIRIN, Ante, Knez Nelipac, str. 40.

22 Listine 2, dok. CXXVII., str. 65; GRUBER, Dane, Nelipić, str. 42; BIRIN, Ante, Knez Nelipac, str. 40-41.

spremnost da se suprotstave kralju iznijevši pritom mišljenje kako bi se kraljev pohod mogao uspješno spriječiti ako bi oni udružili svoje snage s Nelipcem i krčkim knezovima ili barem s nekim od njih te ako bi, uz to, dobili pomoć od Venecije. Providuri su se s Kurjakovićima složili i da svatko od njih uputi Nelipcu svojeg izaslanika, a krčkim knezovima Dujmu i Bartolu pismo, s namjerom da se dogovore. O tome su odmah izvijestili i Vijeće, kojeg su zatražili ovlast da rečnim knezovima mogu obećati mletačku vojnu pomoć. No, samo dva dana poslije pregovori s Kurjakovićima bili su prekinuti jer je Grgur, prema riječima providura, odjedanput počeo tražiti “nečasne, nerazumne i nečuvene” zahtjeve.²³

Pregovori s Nelipcem, koji je providurima obećao uputiti svojeg izaslanika kako bi u njegovo ime pregovarao o savezu, također su završili neuspjehom obzirom da ovaj nije niti došao na ugovoreni sastanak.²⁴ Nakon uzaludnog iščekivanja Nelipčeva izaslanika providuri su se krajem mjeseca zaputili u Senj gdje su se sastali s krčkim knezovima, koji su ih izvijestili kako kralj te godine ipak neće doći u Dalmaciju.²⁵ Unatoč suprotnim vijestima o kojima ih je nekoliko dana potom izvijestio krbavski knez Grgur, u Veneciji su naposljetku procijenili kako kralj, zbog tjelesne slabosti i navale Tatara, nije u mogućnosti poduzeti vojnu,²⁶ ali su ipak, iz predstrožnosti, odlučili poduzeti niz mjerava svrhu jačanja obrambene sigurnosti dalmatinskih gradova.²⁷

Sigurnosti jednom od mletačkih dalmatinskih gradova – Šibeniku – neočekivano je, krajem iduće godine, zapriječio knez Nelipac, što je prouzročilo ne samo raspad njegova dugogodišnjeg saveza s Venecijom nego i s krbavskim knezovima. Gradnja kaštela Ključić, koji je Šibenčanima priječio slobodnu trgovinu sa zaleđem i nametanje poreza na pro-

23 Smatrajući svoju misiju zbog toga završenom, oni su zatražili odobrenje za povratak kući i to čim dobiju odgovore od Nelipca i Krčkih knezova. Zahtjev providura bio je, međutim, odbijen te je od njih zatraženo da podnesu pismeno izvješće kako o Grgurovim zahtjevima tako i o odgovorima Nelipca i Krčkih knezova. Vidi: Listine 2, dok. CXL., str. 72-73; id., dok. CXL., str. 71-73; GRUBER, Dane, Nelipić, str. 43-44; BIRIN, Ante, Knez Nelipac, str. 41.

24 Listine 2, dok. CXLI., str. 74; GRUBER, Dane, Nelipić, str. 44; BIRIN, Ante, Knez Nelipac, str. 42.

25 Uvidjevši kako su njezini naponi na stvaranju saveza uzaludni, Venecija se odlučila sama pobrinuti za obranu svojih posjeda u Dalmaciji zbog čega je u lipnju 1340. naložila gradovima Trogiru, Splitu i Šibeniku naredila da obnove svoj savez iz 1327. pojačavši istodobno svoje garnizone u drugim utvrdama s unovačenim plaćenicima. Vidi: CD 10, dok. 398., str. 559-561; ANDREIS, Paolo, Storia, knj. II, str. 68-69; KARBIĆ, Damir, The Šubići, str. 114.

26 Listine 2, dok. CXLVII., str. 77-78; id., dok. CXLIX., str. 79; GRUBER, Dane, Nelipić, str. 44-45.

27 Vidi bilj. 25.

met robe (trgovine) bili su povod otvorenom sukobu u zimi 1341. između Nelipčića i Šibenika.²⁸

Krbavski knezovi Kurjakovići, čiji su odnosi s Nelipcem nakon njihova priklanjanja kralju bili ozbiljno narušeni, prvi su priskočili u pomoć Šibeniku. Neposredno nakon početka sukoba krbavski knez Grgur se, bez oklijevanja, odazvao pozivu šibenskog kneza Marka Foscarija te je došao na sastanak na kojemu se trebalo razgovarati o ispravljanju brojnih nepravdi i različitih šteta koje je šibenska općina pretrpjela od "susjednih zlih ljudi."²⁹ Iako se ti "zli ljudi" izrijeком ne navode, iz konteksta događaja jasno je kako se radilo o Nelipčićima. Dogovor o zajedničkom djelovanju bio je brzo postignut te su dvije strane sklopile sporazum kojim se knez Grgur – kako stoji u prvoj točki sporazuma – u svoje i u ime svojeg brata Budislava, "obvezao braniti šibensku općinu i njezin kotar kao i sve njezine ljude, stvari i dobra protiv bilo koje osobe te sve neprijatelje Šibenika, s izuzetkom kralja Ugarske i podanika mletačkog dužda, smatrati svojim neprijateljima."³⁰ Sporazum, međutim, nije imao učinak kakvom su se u Veneciji nadali. Umjesto da Nelipčiće zaplaši i odvrti od daljnjih neprijateljskih ispada, on ih je još više izazvao pa su počeli udarati i plijeniti po samom šibenskom kotaru.

28 LUCIUS, Ivan, *Memorie*, knj. IV., gl. 4, str. 226-227. Vidi također: ZAVOREO, Dominik, *Trattato sopra le cose di Sebenico, Šibenik: 1597.*, str. 110; ANDREIS, Paolo, *Storia*, knj. II, str. 69-70 (id., str. 83-84); BIRIN, Ante, *Knez Nelipac*, str. 43. Ovo, inače, nije bio prvi sukob između Nelipčića i Šibenika. Naime, još 1333. Šibenčani su, iz nepoznatog razloga, postali meta pljačkaških napada Nelipčeva brata Izana zbog čega se Venecija 29. travnja 1333. bila obratila ne samo knezu Izanu, od kojeg je zatražila da šibenskoj općini naknadi nanesene štete, a zarobljenike pusti na slobodu, nego i knezovima Grguru Krbavskom i Nelipcu, s molbom da Izana nagovore na ispunjenje rečenih zahtjeva. Tim su mletačkim zahtjevima Nelipčići, nakon nekog vremena, doista i udovoljili, ali, čini se, ne zbog iskrene želje za rješanjem postojećih razmirica već zbog toga što nisu htjeli produbljivati sukob s Venecijom u trenutku kada je na pomolu bio unutarnji sukob u Šubića kojeg su oni namjeravali iskoristiti kako bi se riješili svojih starih protivnika. Vidi: Listine 1, dok. DCIII., str. 406-408; GRUBER, Dane, *Nelipić*, str. 37; V. KLAJČ, *Povjest Hrvata II/1* (Zagreb: Matica hrvatska, 1899-1900.), str. 63; DUJMOVIĆ, "Postanak," str. 105-106; BIRIN, Ante, *Knez Nelipac*, str. 33-34.

29 Listine 2, dok. CLXXVIII., str. 92; GRUBER, Dane, *Nelipić*, str. 46-47; BIRIN, Ante, *Knez Nelipac*, str. 44.

30 U ostalim točkama sporazuma definirani su uvjeti pod kojima su Šibenčani bili dužni pružiti pomoć krbavskim knezovima, a koja je bila predviđena u slučajevima ako bi se borbe vodile na dalmatinskom zemljištu, ako bi Budislav ili Grgur osobno vodili vojsku te ako bi rat bio pokrenut uz slaganje ili znanje šibenskog kneza i općine. Ovaj nacrt sporazuma šibenski knez Foscaro je 3. travnja poslao u Veneciju, gdje ga je mletačko Vijeće, suglasno s njime i u želji da na taj način zaustavi daljnje nanošenje šteta svojim šibenskim podanicima, 19. svibnja i odobrilo. Vidi: Listine 2, dok. CLXXXVI., str. 111; BIRIN, Ante, *Knez Nelipac*, str. 44-45.

Iako je Venecija pune dvije godine spor nastojala riješiti mirnim putem, pokušavajući nagovoriti kneza Nelipca da sklopi mir sa Šibenikom i nadoknadi općini počinjene štete, to joj nije uspjelo te je naposljetku bila prisiljena pribjeći sili. Pripremajući vojnu, mletačke vlasti su u rat protiv Nelipca nastojale uvući i njegove stare neprijatelje knezove Šubiće, kao i rođake mu Kurjakoviće. Zadovoljni mletačkim ponudama, Šubići su u rujnu 1343. uistinu i sklopili savez s Venecijom, ali ne i s Kurjakovićima, koji su o tome pitanju očito bili međusobno podijeljeni. To potvrđuje i činjenica da se u mirovnom ugovoru koji je Nelipac 4. listopada 1343. ipak bio prisiljen zaključiti s Venecijom – prihativši sve njezine zahtjeve – među njegovim protivnicima uključenim u taj mir, uz Šubiće, spominje samo knez Grgur Kurjaković, ali ne i njegova braća.³¹

Skora smrt kneza Nelipca u lipnju 1344., koji je neposredno prije toga prekršio mirovni ugovor i ponovno napao šibensko područje, nije znatnije utjecala, barem ne trenutno, na poboljšanje odnosa između Nelipčića i Kurjakovića. U tome pogledu promjene nije donio ni nagli i potpun zaokret u mletačkoj politici prema Nelipčićima. Upoznata, naime, s namjerom kralja Ludovika da iskoristi Nelipčevu smrt i njegovoj udovici Vladislavi preotme strateški važan Knin, čije je zauzimanje bilo osnovni preduvjet na putu prema obnovi kraljevske vlasti, Venecija je bez oklijevanja prešla preko dojučerašnjeg neprijateljstva i Vladislavi žurno ponudila vojnu i svaku drugu pomoć.

O toj odluci Venecija je preko svojeg posebnog izaslanika odlučila obavijestiti i krbavske knezove Grgura i Budislava te ih nagovoriti da i oni pomognu ugroženim Nelipčićima. Izaslanik kojeg je Vijeće uputilo krbavskim i krčkim knezovima, prvo je, prema danom mu nalogu, trebao poći knezu Grguru Kurjakoviću i izvjestiti ga o nedavnoj raspravi i sastanku na kojem se razgovaralo o tome da se njegovu nećaku “izvršnom knezu Ivanu i njegovim mjestima nanese šteta”. Lijepim ga je riječima pritom trebao nagovoriti da “za volju čovječnosti koja se, kako pristoji, gaji prema bližnjima i prirodnom zakonu”, kao i za dobro i mir hrvatskih krajeva, stane u obranu svoje sestre Vladislave i njezina sina Ivana, kojem je Venecija posebno sklona jer je njezin građanin. Isto tako izaslanik je od kneza trebao zatražiti i da Ivanu vrati dva katuna Morlaka koje mu je bio oteo, ako je ta vijest istinita, te mu dopusti cjelovito uživanje svojih prava. Ista je poruka,

31 Listine 2., dok. CCCXXXII., str. 196-200. D. Karbić (The Šubići, str. 118, bilj. 426) smatra kako su oni “očito igrali neku ambivalentnu i dvoličnu politiku koja može biti lako razumljiva kada se uzme u obzir da su oni bili šurjaci kneza Nelipca i tako ne stvarno zainteresirani za njegovo uklanjanje.” Vidi također: ANDREIS, Paolo, *Storia*, knj. II, str. 72-73; GRUBER, Dane, *Nelipić*, str. 55; BIRIN, Ante, *Knez Nelipac*, str 54.

bez spominjanja Morlaka, trebala biti prenesena i Grgurovu bratu Budislavu.³²

Što su Kurjakovići odgovorili Veneciji nije poznato, no, iz daljnjeg je tijeka događaja jasno kako su se oglušili na te pozive. Svoj položaj i odnose s Krunom – od koje se nakon pomirbe 1338. više nisu otvoreno odmetali – oni, razumljivo, nisu htjeli ugroziti u korist tuđih interesa i to u trenutku kada se spremala velika kraljeva vojna na Hrvatsku.

Vladislava, koja je bila spremna oduprijeti se kralju kako bi obiteljske posjede sačuvala za svojeg nedoraslog sina, nije oklijevala prihvatiti mletačku ponudu, zbog čega je u Veneciju žurno uputila izaslanstvo tražeći pomoć u obrani svojih mjesta i pružanju utočišta za ljude i blago.³³ Iako je Venecija obećala ispuniti sve tražene zahtjeve, očekivani pohod kraljevske vojske, koja je u rujnu 1344. opsjela Knin, prisilio je Vladislavu da promijeni prvotnu odluku i izmiri se s Krunom. U svoje i u ime svojeg sina, pristala je pokoriti se kralju te mu predati Knin i druge gradove, na što je slavonski ban Nikola Banffy, zapovjednik kraljevske vojske, odustao od daljnje opsade te se vratio u Slavoniju.³⁴

Ovakav ishod kraljeve vojne uvelike je zabrinuo Veneciju, koja je sada po svaku cijenu nastojala organizirati protukraljevski savez hrvatskih velikaša te spriječiti dogovorenu pomirbu i predaju Knina kralju. Providurima i knezovima dalmatinskih gradova zbog toga je 11. listopada bio upućen nalog da se što prije sastanu sa Šubićima i Kurjakovićima, Ivanom pok. Nelipca i njegovom majkom, kao i s ostalim plemićima s kojima bi to bilo korisno te da ih pokušaju nagovoriti na sklapanje obrambenog saveza. Osobitu pozornost pritom su trebali posvetiti Vladislavi kako bi spriječili njezin planirani put u Budim koji je, prema procjeni mletačke vlade, prije mogao uroditi nekim zlom nego li dobrim,

32 Sličnim uvjerenjima Venecija je također nastojala pridobiti i krčkog kneza Bartola kojeg je podsjećala na to da bi on Vladislavu morao štovati kao svoju majku obzirom da je nekad bila "njegov rod" (quia olim genus suus fuit) zbog čega bi mu i njegov rođak, nedorasli Ivan, morao biti drag ne manje od rodenog sina. Vidi: Listine 2, dok. CCCLXVIII., str. 219-221; BIRIN, Ante, Knez Nelipac, str. 64.

33 Listine 2, dok. CCCLXVIII., str. 219-221; id., dok. CCCLXIX., str. 221; BIRIN, Ante, Knez Nelipac, str. 62-63.

34 Scriptoris Anonymi libri duo de Obsidionis Iadrensis de anno domini MCCCXLV., u: SCHWANDTNER, Johann Georg, Scriptorum rerum Hungaricarum veteres ac genuini 3 (Beč: Kraus, 1748.), knj. I., gl. I., str. 667-668; LUCIUS, Ivan, Memorie, knj. IV., gl. 4, str. 240; GRUBER, Dane, "Vojevanje Ljudevita I. u Dalmaciji s hrvatskim velmožama i s Mlečanima i t. d. (1342-1348.)", Izvješće kralj. velike gimnazije u Požeги koncem školske godine 1887./88. (1888.), str. 6-7; KLAIĆ, Vjekoslav, "Vladislava", Vienac 28 (1896), br. 1, str. 4-5; id., Povjest Hrvata II/1, str. 81-82; id., Poviest hrvatskih, str. 269-270; GUNJAČA, Stjepan, "Tiniensisa," str. 44; BIRIN, Ante, Knez Nelipac, str. 65.

u što su, ukazujući na istovjetne posljedice i po njezine interese, trebali uvjeriti i samu kneginju.³⁵

Uspjeh mletačke diplomacije bio je polovičan. Pokušaj stvaranja protukraljevskog saveza, kao i u ranijim prigodama, nije bio moguć zbog međusobnih nesuglasica hrvatskih velikaša, ali je zato Vladislava, potaknuta mletačkim obećanjima, ipak odlučila prekršiti dogovor s kraljem.

U takvim okolnostima nijednoj strani nije odgovarao nastavak sukoba, koji nisu prestajali ni nakon smrti kneza Nelipca. Naime, u razdoblju od lipnja 1344. do ožujka 1345. njegov je nećak Konstantin – pljačkajući sela, stoku i druga dobra – nanio Šibenčanima štete u vrijednosti od 4500 malih libri. Također je, protivno odredbama mirovnog ugovora iz 1343., u blizini srušene utvrde Ključić sagradio novu utvrdu, ubirući od trgovaca koji su išli u Šibenik ili iz njega “trgovinu.”

Vladislavi stoga nije preostalo ništa drugo negoli prihvatiti mletačke zahtjeve za naknadu nanesene štete, rušenje novosagrađene utvrde i ukidanje trgovine,³⁶ što je učinila sporazumom potpisanim 20. ožujka 1345. u Šibeniku.³⁷ Isti je sporazum tri dana poslije u dvorani palače u kninskoj utvrdi, u prisutnosti svoje majke, potvrdio i Ivan, ustvrdivši tom prigodom kako će se poslije Uskrsa i uskrasnih blagdana sastati sa šibenskim knezom i krbavskim (*Verbaniensi*) knezom Grgurom radi ispunjenja potpisanog sporazuma.³⁸ Uslijed kojih su okolnosti Kurjakovići, na ovaj način bili uključeni u sporazum i koja je strana potpisnica sporazuma na tome inzistirala, nije moguće pouzdano doznati. No, uloga koju je Grgur Kurjaković imao u skoroj pomirbi Nelipčića s Krunom pokazuje kako su njihove međusobne nesuglasice i sporovi u to doba morali biti izgladjeni.

Kralj Ludovik do kojeg je u međuvremenu stigla vijest o vjerolomstvu kneginje Vladislave, bio je zbog toga toliko bijesan da je odmah potom stao pripremati novi vojni pohod na Hrvatsku.

Zabrinuti vijestima koje su stizale iz Ugarske, u Veneciji su 7. lipnja odlučili izabrati i u Dalmaciju uputiti tri providura s nalogom da ohrabre tamošnje mletačke podanike te pohvale savez koji je navodno bio zaključen između nekih hrvatskih knezova.³⁹ Istim je providurima, deset dana po-

35 Listine 2, dok. CCCLXXVIII., str. 225-226; GRUBER, Dane, “Vojevsnje,” str. 7; BIRIN, Ante, Knez Nelipac, str. 65-66.

36 Listine 2, dok. CCCXCII., str. 233; DUJMOVIĆ, “Postanak,” str. 108; BIRIN, Ante, Knez Nelipac, str. 67.

37 Listine 2, dok. CCCXCVIII., str. 237-239; BIRIN, Ante, Knez Nelipac, str. 67.

38 Listine 2, dok. CCCXCIX., str. 239-240; BIRIN, Ante, Knez Nelipac, str. 67-68.

39 Listine 2, dok. CCCCXI., str. 248; BIRIN, Ante, Knez Nelipac, str. 69.

slije, osim toga bilo naređeno da Vladislavi i Ivanu odnesu pismo u kojem ih mletačka vlada potiče na otpor, kao i da, zajedno s dalmatinskim gradovima, učine sve što je u njihovoj moći za korist i očuvanje Nelipčića. Mletačkom izaslaniku u tim krajevima istom je prigodom, pak, naređeno da pođe krbavskom knezu Grguru, kneginji Vladislavi, kao i svim drugim knezovima za koje mu se čini da bi bilo korisno, i pokuša ih navesti da se suprotstave kralju.⁴⁰

No, prije negoli su providuri uopće krenuli na put prethodnica kraljevske vojske, na čelu sa slavonskim banom Nikolom Banffyjem i bosanskim banom Stjepanom II., već je bila stigla pred Knin. Svjesna kako se neće moći oduprijeti tako velikoj vojsci, Vladislava se s banovima odlučila dogovoriti, pa je 23. lipnja između dviju strana bio sklopljen sporazum kojim su Nelipčići u ime oprosta pristali predati Kruni određene tvrde gradove.⁴¹ Neposredno potom ona se zajedno sa sinom Ivanom i u pratnji brata Grgura zaputila do Bihaća gdje se sredinom idućeg mjeseca, u taboru tek pristigle glavnine kraljevske vojske, poklonila kralju Ludoviku.⁴²

Potvrdivši tom prigodom prethodno postignuti sporazum, Ludovik je Ivanu Nelipčiću, nakon što se vratio u Budim 11. studenog iste godine, oprostio “sve počinjene nepravde i napadaje koje su on sam ili njegovi predšasnici, sami ili preko drugih u bilo koje vrijeme dosad nanijeli ili počinili”. Njemu i njegovim nasljednicima je, povrh toga, u zamjenu za tvrde gradove Knin, Počitelj, Srb, Ostrog i Unac darovao i potvrdio kraljevski grad Sinj s kotarom Cetinom, grad Brečevo s poljem koje se zove Polje te grad Kamičak “iznova sagrađen na njegovu nasljednom posjedu.”⁴³

40 Listine 2, dok. CCCCXV., str. 249-250; BIRIN, Ante, Knez Nelipac, str. 69.

41 CD 11 (Zagreb: JAZU, 1913.), dok. 157., str. 205-207; id., dok. 158., str. 207-208; ŠIŠIĆ, Ferdo, “Iz arhiva u Željeznom”, Vjesnik kraljevskog hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog arkiva 7 (1905.), dok. VII., str. 142-143; KLAIĆ, Vjekoslav, “Rodoslovje knezova Nelipčića od plemena Svačić”, Vjesnik hrvatskog arheološkog društva n. s. III. (1898), str. 7; id., Povjest II/1, str. 84; Poviest hrvatskih, str. 270; BIRIN, Ante, Knez Nelipac, str. 69-70.

42 KATONA, Stjepan, *Historia critica regum Hungariae* 9 (Buda: Landerer, 1788.), str. 364-365; KUKULJEVIĆ SAKCINSKI, Ivan, “Chronicon breve Regni Croatiae. Kratak ljetopis hrvatski” Arkiv za povjestnicu jugoslavensku 4 (1857.), str. 15; KLAIĆ, Vjekoslav, “Vladislava”, str. 4-5; GRUBER, Dane, “Grgur II Bribirski. (Prije god. 1301-1363.)”, *Nastavni vjesnik* 30 (1921.-1922.), str. 37; LOPAŠIĆ, Radoslav, *Bihać i Bihaćka Krajina : mjestopisne i poviestne crtcice* (Zagreb: Matica hrvatska, 1890.), str. 46; BIRIN, Ante, Knez Nelipac, str. 70.

43 CD 11, dok. 192., str. 249-252. Vidi također: ŠIŠIĆ, Ferdo, “Iz arhiva u Željeznom”, dok. IX., str. 145-147; KLAIĆ, Nada, *Izvori za hrvatsku povijest do 1526. godine*. (Zagreb: Školska knjiga, 1972.), dok. 146., str. 202-203; KLAIĆ, Vjekoslav, “Rodoslovje,” str. 2; id., *Povjest II/1*, str. 84; GRUBER, Dane, “Grgur II.,” str. 37; BIRIN, Ante, Knez Nelipac, str. 70.

Iako o odnosima Nelipčića i Kurjakovića nakon ovih događaja nema gotovo nikakvog spomena, ono malo sačuvanih vijesti ipak pokazuje kako su te veze i dalje ostale vrlo bliske. Tako npr. 1395. u pratnji kneza Ivaniša Nelipčića – prilikom njegova izmirenja sa splitskim nadbiskupom – među ostalim uglednicima nalazimo i krbavskog kneza Butka Kurjakovića⁴⁴, dok je 1430. Ivaniš, zajedno s krbavskim knezovima Karlom i Tomom, bio jedan od utemeljitelja “bratstva” hrvatskog plemstva, čija je osnovna zadaća bila “obrana starih običaja i slobodina Hrvatskog kraljevstva”, osobito u odnosu na Vlahe, koji su postali ozbiljnom prijetnjom očuvanju prava domaćeg plemstva.⁴⁵

U međuvremenu su veze između Nelipčića i Kurjakovića još jednom, nakon punih stotinu godina, bile produbljene sklapanjem bračnih veza. Vjerojatno negdje početkom 1420-ih sklopljen je, brak između Margarete, mlađe kćeri kneza Ivaniša i njezina daljnjeg rođaka, krbavskog kneza Karla, praunuka kneza Budislava.⁴⁶

Sve veze dviju obitelji prekinula je u lipnju 1437. smrt kneza Ivaniša, posljednjeg muškog potomka obitelji Nelipčić. Njihovi rođaci Kurjakovići nadživjeli su ih svega osamdesetak godina, kada su smrću Margaretina unuka, kneza Ivana Karlovića, slavnog hrvatskog bana, 1520. i oni sami izumrli.

44 Razlog spora između cetinskog kneza i splitskog nadbiskupa očito je bilo neplaćanje crkvene desetine jer je knez Ivaniš tom prigodom u ime desetine za županiju Cetinu obećao plaćati Splitskoj nadbiskupiji svotu od 200 zlatnih dukata godišnje. Zauzvrat je splitski nadbiskup Andrija, sljedeći dan, u svoje i ime svojih nasljednika poništio, očito otrprie postojeći sporazum, koji je za slučajeve spora između cetinskog kneza i splitske Crkve u pogledu desetine predviđao arbitražu ostrogonškog nadbiskupa. Vidi: KUKU-LJEVIĆ SAKCINSKI, Ivan, „Jura regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae (Zagreb: Velocibus typis dris. Ludovici Gaj, 1862.), str. 165-166; KLAIĆ, Vjekoslav, “Rodoslovje,” str. 11; id., Povjest II/1, str. 269; MÁLYUSZ, Elemér, Zsigmondkori oklevéltár 1. (Budapest: Akadémiai Kiadó, 1951.), dok. 4111., str. 451; BIRIN, Ante, Knez Nelipac, str. 98-99.

45 Osnivanje ovog “bratstva” (fraternitatem) – koje su uz njih sačinjavali svi plemići stolova i županija Knina, Luke, Like, Bužana, Krbave, Lapca, Pseta, Humljana, Sokolskoga, Srba, Poljica i Unca – ugovoreno je na sastanku održanom 26. srpnja 1430. u Kninu, u kapeli sv. Bartula. Vodeću ulogu u bratstvu imali su upravo knez Ivaniš i krbavski knezovi s kojima su se izaslanstva spomenutih stolova, sukladno postignutom dogovoru, trebala sastajati jedanput na godinu – na Blagdan sv. Mihovila – kako bi zajednički raspravili o svim problemima koji se tiču “stvari i slobodina i običaja rečenoga kraljevstva Hrvatske i prije rečenih stolova.” Vidi: LO-PASIĆ, Radoslav, “Spomenici tržačkih Frankopana”, Starine 25 (1892.), dok. XLIII., str. 323; KLAIĆ, Vjekoslav, “Rodoslovje,” str. 14; id., Povjest II/2, str. 118; ANČIĆ, Mladen, “Knin u razvijenom i kasnom srednjem vijeku”, Radovi Filozofskog fakulteta Zadar 38 (1996.), str. 71-72; KARBIĆ, Damir, “Hrvatski plemićki rod i običajno pravo. Pokušaj analize”, Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti ZPDZ HAZU 16 (1998.), str. 109-111; BIRIN, Ante, Knez Nelipac, str. 152-153.

46 KLAIĆ, Vjekoslav, “Rodoslovje knezova krbavskih od plemena Gusić”, Rad JAZU 134 (1898.), str. 208-209; ENGEL, Pál, “Korbáviai grófok” u: Magyarország világi archontológiája 1301—1457 és Középkori magyar genealógia (DVD Családtörténet, heraldika, honismeret. Budimpešta: Arcanum, 2003.)

KNEZ NELIPAC I KRBAVSKI KNEZOVI KURJAKOVIĆI

Ključne riječi: Nelipac, Nelipčići, Kurjakovići, plemstvo, srednji vijek, Hrvatska.

Tema ovog rada, koji posredno otkriva snažnu društveno-političku povezanost srednjovjekovne Like i Krbave s podvelebitskom Hrvatskom, veze su dviju znamenitih srednovjekovnih velikaških obitelji – kninskih i kasnijih cetinskih knezova Nelipčića te krbavskih knezova Kurjakovića.

Uspostavljene tijekom prve polovice 14. st. između kneza Nelipca s jedne i braće Budislava, Pavla i Grgura Kurjakovića s druge strane te su veze – produbljene uskoro sklapanjem bračnih veza – prerasle u strateški savez, koji je tri desetljeća učinkovito štitio zajedničke interese. Uperen u početku protiv bana Mladena II. savez je, nakon njegova pada 1322., ostao djelatan. Razlika je bila da je glavni cilj saveznika postala obrana od napada Šubića, koji se nisu mirili s izgubljenom prevlašću te kralja Karla I., koji je u Hrvatskoj nastojao obnoviti središnju vlast. Sačuvani izvori pritom pružaju relativno dobar uvid u njihove zajedničke akcije.

Iako se savez pred sâm kraj Nelipčeva života raspao, veze između cetinskih i krbavskih knezova – kako pokazuju dva sačuvana primjera i ponovno sklapanje bračnih veza – ostale su vrlo bliske sve do smrti posljednjeg Nelipčića (1435.)

COUNT NELIPAC AND KRBAVA'S COUNTS OF KURJAKOVIĆI

Keywords: Nelipac, Nelipčici, Kurjakovići, nobility, the Middle Ages, Croatia.

The subject of this paper, which indirectly discloses a strong sociopolitical connection of medieval regions of Lika and Krbava and the sub-Velebit area, are the relations between two eminent medieval families of the high nobility – the Nelipčić family, the counts of Knin and later of Cetina, and the Kurjaković family, the counts of Krbava.

The relations between the families, established approximately during the first half of the XIV century by count Nelipac on one side and the brothers Budislav, Pavao and Grgur Kurjaković on the other, and soon strengthened by marital bonds, developed into a strategic alliance that efficiently protected their common interests for three decades. Initially designed against the Banus Mladen II, the alliance remained in force after he was overthrown in 1322, when the chief aim of the allies became the defense from the attacks by the Šubić family which would not accept that the loss of their supremacy, and from King Charles I who tried to restore central rule in Croatia whereof preserved sources provide a relatively good insight into the shared activities they were undertaking in line with their goals.

Although the alliance broke down when the end of Nelipac's life was nearing, the relations between the counts of Cetina and the Krbava regions continued to be – as illustrated by two preserved examples, and new marriages – very close until the Nelipčić family became extinct (in 1435).